

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

43. A Prorege mirè honoratur, & inuitatur ad [...]ffge[n]dam Nanciani sedem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

illa viri præclari ornamenta, quæ apud alias nationes inuidentiæ fo-
mes sunt, pro sapientum Sinarum genio in amorem, & reuerentiam
conuertit, totumque se Riccio, eiusque obsequiis ita mancipavit, vt
rebus etiam promissa vinceret: ad impetrandam igitur illi à Magistra-
tibus, Nanciani habitationem, per se & amicos omnem lapidem mo-
uit; eiusque ad hoc supremi Mandarinum (à quo diximus cœptum in au-
lam perducere Riccium) auctoritatem, & fictas literas non dubitavit inter-
ponere, quibus iubebatur, impetrare Nanciani sedem tanto viro, cu-
ius excellentiam vno illo dignam, & attollendam theatro; ipsa eius
vltus, & consuetudinis experientia factura esset omnibus notio-
rem: ac primum aggredi placuit Literatum senem annorum sexaginta, Teu-
cium nomine, Ciana ortum familia, scriptorem voluminum trigin-
ta, & æui sui oraculum; cui, licet affectu literarum abstinuisset Ma-
gistratum gestione, & professione Mandarinum, profitebantur tamen
Mandarinum se esse discipulos; & Academiam habebat auditorum mil-
le quos sibi virtute consimiles fingere nec frustra nitebatur, nam illos,
vt dixi, à vulgo reliquorum, probitas, & morum grauitas pulchrè
discernebat. Audiens itaque præclarus senex, medicum de Riccio mira,
& insolita referentem, complotis repente manibus, interpellans; Est
hic proflus, ille ipse, ait, extraneus de quo mihi etiam maiora Chiui-
taillus, narrauit; is nempe ingenio præcellens discipulus Riccij, cui
persuaserat Nancianum urbem fore illi, eiusque doctrinæ præ quauis
alia fauentem, & de viri virtute ac meritis tam multa docto seni,
eiusque academicis prædicarat vt quàm illic optato, tam læto aduen-
tu illos recrearet. Certatum exinde obsequiis inter senem & Riccium,
quem ille adeuntem haudquaquam ea exceptit maiestate quam excipien-
dis Mandarinis repinebat nihilominus integram, sed longè affabili-
ori, & attemperata velut non impari: auditis verò quæ percontari ex eo
libuit, sic eius sermone, & amore est captus vt haberi ab eo fratris lo-
co deinceps rogauerit, eoque se titulo, ac iure illi obtulerit, sanctè
pollicitus quæcumque ad illum pertinerent, pari cum suis sollicitudi-
ne curaturum; pro obtinendo domicilio Nanciani & Magistratum
gratia optimis inuit consiliis; suos demum ad Academicos immensis
laudibus cummulauit, magnoperè suadens, vt in eius amicitiam se da-
rent ex qua fore spondebat vt doctiores euaderent, & bonis moribus
cultiores: vagari exinde tota Nanciano peregrini hospitis fama ingen;
& quod erat necesse nomen eius deferri, quodque illi maximè optan-
dum ad Protegem, cui pridem nesciens & præsentia ignotus, magno
erat in pretio, & desiderio; sed nondum sat certus, essetne is ipse, de
quo tam mira olim acceperat, ita causæ iussit initium fieri, ne quid in
illum ageretur quod ipse postea factum noller, si comperisset illum esse
quem propè diuinabat ab Occidenti orbe insignem aduenam. Mandari-
no regioni vrbis in qua debebat præposito mandat, externum quendam
inquiret, agnosceret, ex ipsomet resciret, quis? vnde? qua causa?

43.
Et à senè Do-
ctore Acade-
micorum.

43.
A Protege
mirè hono-
ratur, & inue-
nitur ad se-
gendam Nanciani sedem.

quid profiteretur? caueret tamen ne quid asperiusculè, aut minus committer. Paret ad vnguem Mandarinus, libello excusat per famulum quod eum vt eruperet non audiebat; expectare se illum pollicitus, vt ex ipso disceret quis esset, hoc sibi à Prorege mandatum boni consuleret; adit Riccius Mandarinum solenni cultu, & habitu, respondet ad omnia sigillatim, & responsiones scripto illi tradit: quibus Riccius hospes, velut capitalibus prænuntiis territus, nihil celerius habuit, quam vt eam domo turpiter fugaret, ne ob tacto receptum extraneum poenæ illi socius fieret: quin imò & Riccius valde anceps Proregi parabat se sistere, haud satis ab eo se valens expedire quod diuturnus habitator hæssisset Nanciani, cum nisi obiter eò diuertendi, concessam diplomate haberet facultatem. Teuciunum quoque, clarum illum senem angebat idem pro amico metus, memorque promissæ fidei, medicum Guanchileum ad Proregem submittit, vt præoccuparet illius animum, magnifica Riccius commendatione. Sed eam Proregis erga illum, etsi nunquam visum, affectus præuenterat; quare anxie aduenti processit ad aulae medium, nec passus sibi de genibus loqui (a quo nec maiores Mandarini, nec regum propinqui eximuntur) adstantem proximè prior ipse compellans, pridem sibi optatum adesse gratulatur, magna se de singularibus virtutum illius & ingenij laudibus accepisse: at sui præsentia & conspectu ipso, famæ illi tantæ videri æqualem; quoad suam modestiam tam nouo insperatoque ad præsentem causam encomio cum erubesceret Riccius repeteretque sæpius vocem illam qua Sinæ ab se velut ab indignis consuere laudes deprecari; imò retulit gaudens Prorex, hoc illas æquius promereri, quod tibi putas iniquè tribui, & hoc ipsum magnæ virtutis est, tantus cum sis, videri te talem omnibus; præterquam vni tibi. Secutusque in frequenti cœtu summa cum laude de illo dicere, spectabat subinde & oblectabatur veraci eius modestia, laudes suas dolenti animo sustinente. Hora cum eo variis sermonibus transacta, sub discessam qua sinit quod tenderet Riccius leui suam in rem flexu Sciaocum, respondit; vbi socios illi duos, viros egregios cœli grauitas extinxisset, ipsis quoque indigenis infesta, cui obiecta Prorex, Nanciani vrbis, à Prævinciæ primatu, ingeniorum flore, Literatorum numero, & salubritate cœli, præstantis; cur, inquit, Sciaocum Nanciano præponis, & illuc moriturus redis? hic sensit Riccius Dei nutu rem agi, cum id sibi vltro deferretur, quod nec ipse per se, neque per amicos satis consileret obtinendum. Gratiis itaque beneficii collati reuerentis actis, delineandum ipsi Solarium cupide recepit, perfecitque in marmorea tabula, transversis in lineas horarum, Zodiaci lineis quatuor, & viginti, tot enim Sinæ statunt in Zodiaco characteres.

Tam inuitatus à Prorege honor Externo habitus, totam illi deuinxit Nancianum; visere illum omnes Magistratus, omnesque Mandarini solenni paratu, & vrbanitate, nec satis vidisse, officij gratia, redire qua soli, quæ plures; adesse similiter, summis olim honorum perfuncti gradibus,

dibus, tam multi denique, vt iis non posset tot obsequiis vrbicis vicem reponere, nisi gestatorio circumuectus, ac ne sic quidem nisi magno labore, ob plebem curiosam, eius quacumque deferretur spectandi prurigne vicos, & compita stipantem: cuius studij causas attingit ipse semet lepidè nempe vt aduenam cernerent, valdè illic nouo & insolenti spectaculo, ex orbe aduectum quem sibi à suo abesse longius fingebant quam re vera distet. Ad hæc Sinensium literarum peitiorum quam ipsi Literati; tùm quod naso cum essent, vt in Europa mediocri, vii & oculis; iudicarent illos comparatione sui enormiter extare. Barbam autem satis mirari non poterant densis passam crinibus, & inferius pectore dimissam cum eorum plerisque barbæ pilos ægrè duodecim natura indulserit, quos facit iis paucitas pretiosos: hæc de se Riccius. Verum sapientes multo digniorum admiratio derinebat, eius præsertim memoriæ quæ locis, & imaginibus continetur, quamque post annos duodecim habebat adeo expeditam, vt insitam magis naturâ diceret, quam arte constructam: linguam enim Sinensem aggressus discere, formatar animo theatrum ingens in quo tot millia perplexissimorum characterum suis aptè sedibus locarat, significato cuiusque addito, quæ legenti deinde Sinenses libros, recutiebant vitro velut in vsum repositæ & absque interprete sensum librorum suggerebant, figurâs verò characterum scribere volenti: vnde ab se putabat Riccius non temerè conieci; hanc artem memoriæ ab aliquo inuentam, quem ad condiscendam Sinarum linguam necessitas adegisset. Certatim igitur ad cœnas à Mandariis vocabatur, eruditâs illas magis quam esculentas, à quibus liceat bis cerue in die leni stomacho redire; his sibi Riccius testatur opportunius nihil fuisse ad insinuandam Christi fidem, nam cum incidere doctrinâ meminisset quam quisque conuiuarum inter sex illas Sinis canonicas sibi delegisset, depromptis inde sententiis Deum vnum, immortalitatem animi, pœnas & præmia post vitam fortiter probabat; eius verba doctrinæ non posse in sensus alios torqueri; confirmari eadem textu aliarum doctrinarum quas reuerentur pro diuinis, quos textus ad verbum citabat, insigebatque conuiuii aculeos quibus acti priuatim ad eum redibant de summa salutis amplius audituri, in quo præterea cum memoriâ stipetent, sex illarum capacem doctrinarum, subridens, aiebat, posse quemuis eandem sibi comparare. Id cum prodigio simile, & nullo sat auro emendum iis videretur, vt liquido tandem perciperent non esse totius vniuersi scientias atque ingenia in Sinas eliquata, sed eos ab Europæis vinci; verborum seriem absque serie dissolutam coram iussit temerè conferibi, dein charta semel oculis decursa, recto, retrogrado, & vndevis ducto initio illa recitauit, quo portensâ memoriæ ostento nihil propius absuit, quam vt omnes statim Literatos haberet discipulos, nisi visendi, ac reuivendi mos tam legitimus quam molestas, ab eo munere illum excusasset. Prorex ipse rogatum misit; vt filios suos scripto saltem, quod iis non liceret palatio egredi, prout commodum.

43.
Localis memoria, quantum ei profuerit.